

Kouluttajan muistiinpanot

Kylätoiminnan uusi suunta

Tulevaisuusajattelun työpaja

Suomen Kylät

Kylätoiminnan uusi suunta - Tulevaisuusajattelun työpaja

Kylien asukkaat kokevat toisinaan olevansa eriarvoisessa asemassa taajamien asukkaisiin nähden. Kuntien kehittämistyö ja investoinnit keskittyvät keskustoihin ja asukkaiden täytyy perustella maaseutualueiden, eli oman asuinympäristönsä, kehittämistä. Tässä työpajassa työskennellään yhdessä kylien arvon nostamiseksi sekä kylissä ja niiden asukkaissa olevan potentiaalin näkyväksi tekemiseksi, erityisesti kunnallisessa päätöksenteossa.

Tavoitteena on siis laajentaa kylien tulevaisuusvaltaa! Samalla vahvistetaan koko kunnan tulevaisuustyötä ja luodaan mahdollisimman hyviä tulevaisuuksia mahdollisimman monelle. Tämä on tärkeää, koska kylien ja kunnan vuorovaikutuksen vahvistaminen johtaa paitsi kyläläisten tulevaisuusvallan kasvattamiseen myös moniäänisempiin ja kestävämpiin päätöksiin sekä lopulta vastakkainasettelun vähenemiseen kylien ja taajamien sekä maaseudun ja kaupunkimaisten ympäristöjen välillä kunnan päätöksenteossa.

Tämä työpaja antaa eväitä ja oppeja tulevaisuusajatteluun sekä tulevaisuusvallan laajentamiseen. Työpajassa yhteiset visiot kylän tulevaisuudesta viedään konkreettiseksi toimintaohjelmaksi, joka auttaa varmistamaan seuraavien askeleiden ottamisessa kohti vahvempaa kylien asukkaiden ääntä.

Työpajan tavoitteet

- Luoda yhteinen tulevaisuuskuva vaikuttavasta ja kylien äänen kuuluviin saavasta kylätoiminnasta
- Vahvistaa kylän asukkaiden ääntä heitä koskevassa päätöksenteossa
- Löytää uusia ideoita ja keinoja tulevaisuusvallan laajentamiseen
- Tehdä toimintasuunnitelma toivotun tulevaisuuden saavuttamiseksi

Tule sellaisena kuin olet, ole sellaisena kuin tulet

- Ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia. On vain vapaus visioida.
- Tänään ei arvioida, vaan ideoidaan.
- Täällä ei tarvitse tietää kaikkea – riittää, että olet mukana.
- Meidän ei tarvitse olla samaa mieltä – kunhan kuuntelemme toisiamme.
- Kaikki näkökulmat ovat arvokkaita.
- Mitä hullumpi ajatus, sitä parempi lähtökohta visiointiin!

Työpajan alussa on tärkeää antaa hetki aikaa turvallisen tilan ja luottamuksen ilmapiirin luomiseen sekä pysähtyä luomaan yhteinen perusta tulevalle keskustelulle ja yhdessä työskentelylle. Ajatuksena on kutsua jokainen osallistuja mukaan turvalliseen tilaan, jossa kaikilla on lupa olla oma itsensä; tulla sellaisena kuin on ja osallistua omalla tavallaan. Osallistujia voi muistuttaa, että nyt ei tarvitse olla asiantuntija, eikä kaikkea tarvitse tietää valmiiksi. Riittää, että on mukana.

Kannattaa korostaa, että työpajassa ei ole oikeita tai vääriä vastauksia – on vain erilaisia näkökulmia ja kokemuksia, joista jokaisella on arvoa. Visionäärinen ja luova ajattelu vaatii tilaa, jossa ajatuksia saa sanoa ääneen ilman pelkoa arvostelusta. Tänään ei arvioida, vaan ideoidaan. Ja mitä hullumpi ajatus, sitä enemmän se voi herättää uusia näkökulmia ja keskustelua!

Eriävät näkemykset ovat tervetulleita, ja kaikesta ei tarvitse olla samaa mieltä. Tärkeintä on kuunnella jokaista kunnioittavasti ja avoimesti. Näin rakennetaan yhdessä moniäänistä ja osallistavaa tulevaisuuskeskustelua eli juuri sitä, mitä tulevaisuusvallan laajentaminen edellyttää.

Tämä aloitus luo työpajalle yhteisen ilmapiirin, joka nojaa Sitran Tulevaisuusvallan laajentajan eettisiin periaatteisiin: moniäänisyyteen, luottamukseen, yhdenvertaisuuteen ja tunteiden huomioimiseen. Osallistujille voi halutessaan mainita, että työskentelyn pohjalla on ajatus siitä, että jokaisella on oikeus osallistua tulevaisuuksien kuvitteluun ja muotoiluun. Tämän mahdollistamiseksi luodaan aluksi tilan, jossa jokainen voi kokea olonsa arvostetuksi ja turvalliseksi. Tänään keskitytään enemmän mahdollisuuksiin kuin rajoituksiin.

Tulevaisuuden Sanomat

Tulevaisuuden Sanomat toimii työpajan alussa keinona vapauttaa ajattelua ja auttaa osallistujia irrottautumaan nykyhetken reunaehdoista. Se auttaa herättelemään mielikuvitusta ja rohkaisee osallistujia astumaan hetkeksi irti totutusta maaseutupuheesta.

Maaseutuun liittyy paljon vahvoja ja usein toistuvia tulevaisuusmielikuvia, joita toistetaan mediassa, päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa. Puhutaan hiljenevistä kylistä, katoavista palveluista ja vähenevästä väestä. Näistä syntyy helposti käsitys, että vaihtoehtoja ei ole – että maaseudun tulevaisuus on jo ennalta määritelty.

Tulevaisuuden Sanomat auttaa ohittamaan tämän ajattelun lukkiutuman. Se tarjoaa huumorin, leikin ja luovuuden kautta väylän uudenlaisten ja toivottavien tulevaisuuksien kuvitteluun. Samalla se tasaa osallistumisen kynnystä: kaikkien ei tarvitse olla tulevaisuusasiantuntijoita, vaan työskentelyyn voi tulla mukaan tarinoiden, arjen havaintojen tai utopian kautta.

Sanomat tekee näkyväksi myös Sitran Tulevaisuusvallan laajentajan eettisten periaatteiden keskeisiä tavoitteita:

- Kutsuu moniäänisyyttä ja uusia näkökulmia keskusteluun
- Antaa osallistujille luvan rikkoa kaavaa ja haastaa vallitsevia oletuksia
- Avaa tilaa toivolle ja toimijuudelle: Entä jos tämä olisikin mahdollista?

Voit kysyä osallistujilta työskentelyn aluksi: Millaisia maaseutu-uutisia haluaisitte lukea vuonna 2040? Se toimii kevyenä virittäjänä, mutta voi käynnistää myös syvällisen ajattelun

Mikä tulevaisuus? Kenen tulevaisuus?

- Mikä on vaikuttanut siihen, mitä me ajattelemme tulevaisuudesta?
- Mihin näkemykset tulevaisuudesta pohjautuvat?
- Kenen äänet kuuluvat tai eivät kuulu tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa? Kenen pitäisi kuulua nykyistä enemmän?
- Annammeko jonkun muun määritellä tulevaisuuden puolestamme?
- Uskallammeko kuvitella rohkeasti toisenlaisia tulevaisuuksia?

Muistiinpanot

Tulevaisuudesta puhuttaessa on hyvä välillä pysähtyä miettimään, ovatko mielessämme olevat tulevaisuuden kuvat aidosti omiamme vai vaikuttaako niihin esimerkiksi media, asiantuntijoiden näkemykset ja julkinen puhe. Onko siis käsityksemme tulevaisuudesta todella omamme vai jonkun muun luoma?

Tulevaisuuden ajatteluun vaikuttaa aina meidän historiamme, kokemuksemme, arvomme ja uskomuksemme. Myös erilaiset tutkimukset ja uusi tieto voivat vaikuttaa tulevaisuuskuviimme. Jokaisella on siis hieman omanlaisensa tapa ajatella tulevaisuutta.

Myös näkemykset tulevaisuudesta pohjautuvat edellä mainittuihin asioihin. Myös omat toiveet ja pelot voivat vaikuttaa näkemyksiin.

Tärkeää on pysähtyä pohtimaan, kenen näkemykset näkyvät ja kuuluvat tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa. Usein siinä kuuluu parhaiten sellaisten ääni, joilla on resursseja osallistua tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Tällaisia ovat yleensä koulutetut, hyvin toimeentulevat, terveet, valtaväestöön kuuluvat henkilöt. Vähemmistöjen ja heikommassa asemassa olevien ääni jää helposti kuulematta. Monesti myös lapset ja nuoret unohdetaan ottaa mukaan tulevaisuuskeskusteluun, vaikka tulevaisuus koskee nimenomaan heitä. Ja miten vielä syntymättömien henkilöiden ääni voisikaan kuulua, ellei joku toimi heidän äänenään. Mielenkiintoista on pohtia myös muiden kuin ihmisten äänen kuulumista. Miten esimerkiksi muiden lajien ääntä voitaisi kuulla?

Monesti he, joiden ääni ei tulevaisuuskeskustelussa välttämättä kuulu, antavat muiden määrittää heidän tulevaisuutensa. Tällaisia tilanteita on edelleen paljon.

Vahvojen tulevaisuuskuvien haastaminen voi tuntua vaikealta ja vaatia suoranaista rohkeutta kyseenalaistaa niitä. Erilaisten tulevaisuuksien kuvittelu vaatii heittäytymistä – ehkä jopa hulluttelua ja leikkisyyttä!

Tulevaisuustötteröt

Muistiinpanot

Monesti katsomme tulevaisuuteen liian suppeasti, kuin kaukoputken läpi. Tulevaisuustötterö kuvaa tätä. Kaukoputken näkökentän ulkopuolella on kuitenkin paljon erilaisia mahdollisuuksia. Siksi meidän tulisi tietoisesti laventaa katsantokenttäämme: Tulevaisuus ei ole yksi, vaan monia vaihtoehtoja, joihin voimme vaikuttaa.

Nykyhetki on tötterön kärki – siitä lähtevät kaikki mahdolliset tulevaisuudet. Mitä kauemmas tulevaisuuteen mennään, sitä enemmän vaihtoehtoja on olemassa.

Tötterön sisällä ovat:

- Todennäköinen tulevaisuus (esim. nykykehityksen jatkuminen)
- Mahdolliset tulevaisuudet (asioita, jotka voivat tapahtua)
- Toivottavat tulevaisuudet (asioita, joita haluamme tapahtuvan)
- Villit kortit ja yllättävät muutokset

Tötterö voi olla liian kapea. Kun vain osa ihmisistä saa osallistua tulevaisuuskeskusteluun, meidän tötterömme kapenee. Silloin emme näe kaikkea sitä hyvää, mitä voisimme yhdessä rakentaa. Kapea tötterö syntyy kun:

- Keskustelua hallitsevat vain tietyt ryhmät (esim. päättäjät tai asiantuntijat).
- Tulevaisuudesta puhutaan vain talouden tai teknologian näkökulmasta.
- Ei uskalleta kuvitella erilaisia, radikaaleja tai rohkeita vaihtoehtoja.
- Toivottavat tulevaisuudet rajataan liian kapeiksi (esim. kasvua ja kilpailukykyä).

Sen seurauksena vähemmistöjen tai haavoittuvassa asemassa olevien ääni ei kuulu. Ihmiset eivät samaistu tarjolla oleviin tulevaisuuskuviin ja tulevaisuus voi alkaa tuntua ennalta päätetyltä, jolloin vaikutusmahdollisuudet kaventuvat.

Hyvä tulevaisuustötterö ottaa huomioon monenlaiset näkökulmat ja arvot ja antaa tilaa myös toivottaville tulevaisuuksille, ei vain todennäköisille. Se rikkoo nykyisiä oletuksia ("entä jos tämä ei olekaan pysyvää?") sekä on moniääninen ja osallistava – se kutsuu kaikki mukaan rakentamaan tulevaisuutta.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että meidän ei pidä tyytyä siihen tulevaisuuteen, jota pidetään todennäköisenä. Meidän pitää kuvitella se tulevaisuus, joka on toivottava – ja tehdä siitä mahdollinen.

.

Tulevaisuusajattelu

- Tulevaisuusajattelu auttaa meitä hahmottamaan, että tulevaisuuksia on monia ja että tulevaisuuteen voi vaikuttaa
- Tulevaisuusajattelun taitoja voi harjoitella
- Meillä on vastuu ajatella pidempää aikaväliä ja tulevaisuuksia monista eri näkökulmista

Muistiinpanot

Tulevaisuusajattelu on kykyä hahmottaa, että tulevaisuuksia on monia, eikä mikään niistä ole ennalta määrätty. Se auttaa meitä ymmärtämään, että nykyhetken valinnoilla ja arvoilla rakennamme aktiivisesti tulevaisuutta. Tulevaisuus ei tapahdu meille – vaan me osallistumme sen tekemiseen, halusimme tai emme.

Tulevaisuusajattelu ei ole ennustamista tai vain asiantuntijoiden työkalu, vaan ajattelutapa ja taito, jota jokainen voi harjoitella. Sen avulla voimme tunnistaa mahdollisuuksia ja riskejä, haastaa vallitsevia oletuksia ja normeja, tuoda esiin hiljaisia signaaleja ja toisinajattelua sekä kuvitella myös toivottavia tulevaisuuksia – ei vain todennäköisiä.

Meillä on vastuu ajatella pidempää aikaväliä ja ottaa huomioon tulevaisuus monista näkökulmista. Tämä on osa tulevaisuusetiikkaa: miten meidän pitäisi toimia nyt, jotta tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisimman hyvät elämän edellytykset?

Tulevaisuusajattelua voidaan ajatella opittavana ja opetettavana kansalaistaitona. Esimerkiksi Sitra ja Diakonissalaitos korostavat, että tulevaisuusajattelua ei tulisi jättää vain asiantuntijoille tai päätöksentekijöille. Kaikilla on oikeus osallistua tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Erityisesti heikommassa asemassa olevien ja alueellisesti syrjässä olevien ihmisten ääntä tarvitaan tulevaisuuskeskustelussa enemmän, jotta vältetään kapeat ja yksisuuntaiset tulevaisuuskuvat.

Tulevaisuusajattelu on myös mielikuvituksen ja toivon taitoa, sillä se auttaa rikkomaan nykyhetken rajoituksia ja kuvittelemaan maailmoja, joita ei vielä ole. Tärkeää on oivaltaa, että ilman kykyä kuvitella toivottavaa tulevaisuutta, emme voi tavoitella sitä!

Tulevaisuusvalta

- Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana.
- Tulevaisuusvallan laajentuminen edellyttää tulevaisuusajattelun taitoja.

Muistiinpanot:

"Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään toivottavana tai mahdollisena.

Tulevaisuusvalta on läsnä aina, kun tulevaisuudesta puhutaan. Se voi olla läsnä myös silloin, kun tulevaisuudesta ei puhuta – ennalta omaksutut oletukset tulevaisuudesta vaikuttavat toimintaamme ja ajatteluamme tässä hetkessä, olivat ne mukana keskustelussa tai eivät."

(Sitra: Kaikki mukaan tulevaisuuskeskusteluun – mutta miten?

Tulevaisuusvallan laajentajan eettiset periaatteet)

Tulevaisuusvalta liittyy siihen, kenen äänet kuuluvat tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa ja kenen näkemykset otetaan huomioon päätöksenteossa. Ketä ylipäänsä kutsutaan mukaan keskustelemaan tulevaisuuksista ja määrittämään niitä? Tärkeää on miettiä, millaisia mahdollisuuksia moniäänisyyden syntymiselle luodaan. Toisin sanoen: Valta ei laajene itsestään – se vaatii suunnittelua, osallistumista ja äänten esiin tuomista.

Tulevaisuuksia on monia: Tulevaisuusvallan laajentaminen monipuolistaa tulevaisuusnäkymiä ja auttaa löytämään tulevaisuuksia, jotka ovat mahdollisimman hyviä mahdollisimman monille.

Kolme tärkeää näkökulmaa tulevaisuusvaltaan:

Osallisuus: Kaikilla ihmisillä tulisi olla mahdollisuus osallistua tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Moniäänisyys: Tulevaisuuskeskustelun tulisi heijastaa yhteiskunnan monimuotoisuutta.

Eettisyys: Tulevaisuusvallan käyttöön liittyy vastuu huomioida erilaisten ihmisten tarpeet ja näkemykset.

Tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Tulevaisuus tehdään.

Sovellettu Delfoi -harjoitus

Todennäköistä – Toivottavaa – Epätodennäköistä – Epätoivottavaa

Muistiinpanot

Harjoituksen tarkoituksena on laittaa ihmiset pohtimaan, millaisina erilaiset tulevaisuuskuvat näyttäytyvät juuri heille. Onko tulevaisuuskuva heidän mielestään todennäköinen vai epätodennäköinen, onko se toivottava vai epätoivottava. Kun työpajan vetäjä on jo pohtinut erilaisia tulevaisuuskuvia, voi osallistujien olla helpompi miettiä sellaisia itsekin seuraavissa tehtävissä.

Käytännön toteutus:

Työpajan vetäjä keksii erilaisia tulevaisuuskuvia; näitä on hyvä valmistella 5–10 kappaletta. Tulevaisuuskuvat voivat olla melko yleisellä tasolla, esim. "Tulevaisuudessa eteläinen Eurooppa on autiomaata ja Suomi on siksi haluttu asuinpaikka" tai "Tulevaisuudessa Mars on asuttu" tai "Tulevaisuudessa kaiken terveystyön tekevät robotit". Toisaalta tulevaisuuskuvat voivat myös liittyä jo olennaisesti käsillä olevaan teemaan, esim. "Tulevaisuudessa kylä koskevat päätökset tehdään maakuntatasolla" tai "Tulevaisuudessa kylissä asuu pelkästään lapsiperheitä". Tätä tehtävää suunnitellessa luovuuden käyttö ja rohkeus on sallittu!

Kuvitelkaa yhdessä tilaan nelikenttä, jossa toivottavaa ja epätoivottavaa ovat vastakkaisilla puolilla tilaa ja todennäköistä ja epätodennäköistä vastakkain. Työpajan vetäjä esittää yhden valmistelemansa tulevaisuuskuvan kerrallaan, ja työpajan osallistujat asettuvat tilassa kuvitteellisella nelikentällä haluamaansa kohtaan. Keskellä nelikenttää ollaan siis "neutraalilla alueella": tulevaisuuskuva ei ole toivottava, muttei epätoivottavakaan. Toisaalta se ei ole todennäköinen, muttei myöskään epätodennäköinen.

Jokaisen tulevaisuuskuvan jälkeen voidaan käydä pieni keskustelu ajatuksien jakamiseksi, mutta se ei ole välttämätöntä. Keskustelua voidaan käydä vieruskaverin kanssa, pienissä ryhmissä tai työpajan vetäjä voi kysyä esimerkiksi ääripäihin asettuneilta syytä omalle paikkavalinnalle.

Mitä jos... -harjoitus

Muistiinpanot

Harjoituksen tarkoituksena on laajentaa osallistujien tulevaisuuskuvia ja päästää mielikuvitus valloilleen. Mitä jos –kysymysten luomisessa ei ole rajoituksia: ei tarvitse miettiä ihmisten luomia rajoja (esimerkiksi lait) tai nykyisen teknologian ja osaamisen luomia rajoja.

Olisi hyvä myös yrittää saada osallistujat jatkamaan toisten ajatuksia, jolloin kuvat ehkä entisestään laajenevat. Tämä on kuitenkin käytännössä osoittautunut hieman hankalaksi eli ohjeistuksessa kannattaa olla tarkkana.

Käytännön toteutus:

Työpajan vetäjä varaa osallistujille kyniä ja paperia. Jokainen osallistuja aloittaa tyhjältä paperilta miettimään erilaisia tulevaisuusnäkymiä. Jokainen näistä alkaa sanoilla: Mitä jos... Yhden Mitä jos... -lauseen jälkeen osallistujat laittavat oman paperinsa eteenpäin ja saavat itselleen jonkun muun Mitä jos... -ajatuksen. Nyt osallistujan tarkoitus olisi miettiä, mitä voisi seurata edellisen pohdinnan jälkeen. Esim. Mitä jos posti kulkisi jatkossa drooneilla > jatko voisi olla esim. Mitä jos myös henkilöliikenne kulkisi jatkossa täysin ilmateitse. Mikäli osallistujia on paljon, voidaan heidät jakaa pöytäkuntiin, jolloin papereita kierrätetään pöytäkunnittain.

Tehtävä voidaan purkaa siten, että papereita kierrätetään vielä kertaalleen. Näin jokaisella osallistujalla on edessään muiden ajatuksia, joita voi olla helpompi nostaa esiin kuin omiaan. Jokainen voi kertoa esimerkiksi kädessään olevan lapun lopputuloksen tai nostaa sieltä mielenkiintoisimman "mitä jos..." -ajatuksen.

Kuvittele toivottava tulevaisuus

Teidän kylä vuonna 2040

Mikä on eri tavalla?

Mitä on tapahtunut?

Millaista silloin on?

Muistiinpanot

Tämä tehtävä tukee tulevaisuusvallan laajentamista antamalla tilaa kyläläisten omille näkemyksille, kokemuksille ja toiveille. Tulevaisuuteen osallistuminen on oikeus, ja ihmisillä on oltava mahdollisuus sanoittaa omaa tulevaisuudenkuvaansa. Tässä tehtävässä he tekevät juuri sitä ja harjoittelevat samalla tulevaisuusajattelun taitoa.

Osallistujat pääsevät kuvittelemaan omaa kyläänsä vuonna 2040. Tarkoituksena on irrottautua nykyhetkestä ja hahmottaa, millainen kylän tulevaisuus voisi parhaimmillaan olla – konkreettisesti ja osallistujien arjesta käsin.

Tavoitteena on vahvistaa osallistujien uskoa vaikuttamiseen, kirkastaa kylän omia toiveita ja tavoitteita sekä luoda jaettu pohja jatkotyöskentelylle kylän kehittämiseksi.

Työskentelylle varataan aikaa yhteensä 15 minuuttia, josta 5 minuuttia yksin (oma ajattelu ja kirjoittaminen) ja 10 minuuttia pienryhmissä (keskustelu, jakaminen ja yhteinen näkemys). Aikaa voi myös pidentää, jos työpajan aikataulu sen sallii.

Kylän toivottava tulevaisuus

Aluksi työskennellään muutaman minuutti itsenäisesti. Jokainen osallistuja kirjaa paperille mahdollisimman konkreettisesti

- Mitä hyvää nykyhetkessä haluat vahvistaa, jotta tulevaisuus olisi parempi?
- Mitä haluat säilyttää, mitä jättäisit pois, mitä tarvitaan lisää?
- Tarvitaanko jotain aivan uutta?

Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa, että tulevaisuus ei ole ennalta määrätty, vaan meillä kaikilla on oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa siihen.

Pyydä osallistujia kuvittelemaan, että olemme vuodessa 2040. Kylässä on tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta mitä tarkalleen? Miltä siellä näyttää, mitä siellä tehdään, mikä on muuttunut hyvään suuntaan? Entä mitä on ehkä jäänyt pois, mitä on tullut lisää? Tässä ei ole oikeita tai väärä vastauksia, joten ajattelun voi nyt antaa lentää. Kaikki on mahdollista!

Jos osallistujien ajattelu tuntuu käynnistyvän hitaasti tai varovaisesti, rohkaise heitä aloittamaan miettimällä esimerkiksi mikä omassa arjessasi olisi silloin paremmin tai mistä asioista tuntisi silloin ylpeyttä. Toinen vinkki on yrittää konkretisoida kuvittelua siten, että pyytää osallistujia kuvittelemaan tänään syntyvää uutta kyläläistä: miltä kylän tulevaisuus näyttää tämän ihmisen näkökulmasta? Minkälainen olisi kylän hyvä tulevaisuus, jossa tämä uusi kyläläinen tulee täysi-ikäiseksi 18 vuoden kuluttua?

Luokaa yhteinen näkemys

Yksilötyöskentelyn jälkeen siirrytään ryhmiin, joihin jokainen ottaa omat toivottavat tulevaisuudet mukaansa. Voit ohjata ryhmien muodostumista (jos esimerkiksi haluat sekoittaa toisilleen tuttuja ja vieraita ihmisiä tai eri kylien edustajia, jos työpajassa on mukana useita eri kyliä) tai antaa osallistujien itse muodostaa ryhmät. 3–5 hengen pienryhmät ovat sopivia, jotta jokainen ehtii päästä ääneen ja jakamaan ajatuksiaan. Pyydä jokaista ryhmää nimeämään yksi henkilö, joka esittelee keskeisiä nostoja yhteiseen purkuun myöhemmin.

Osallistujia voi muistuttaa rauhassa kuuntelemaan muiden ajatukset sekä kunnioittamaan myös erilaisia näkemyksiä. Tässä tehtävässä ei ole oikeita tai vääriä vastauksia! Ryhmäläiset voivat vertailla, mikä on samaa ja mikä eroaa. Työskentelyn aikana voit kiertää ryhmissä, kuunnella ja tarvittaessa kysyä syventäviä kysymyksiä kuten miksi tämä muutos olisi tärkeä, mikä sen mahdollistaisi tai miltä tämä muutos tuntuisi kyläläisistä.

Käydyn keskustelun pohjalta jokaisessa ryhmässä valitaan yhteinen toivottava tulevaisuus. Se voidaan tehdä yhdistelemällä ryhmäläisten tulevaisuuskuvia tai ryhmässä voidaan tarvittaessa äänestää eri vaihtoehtoista, esim. jokaisella on kaksi ääntä käytettävissä. Kun yhteinen näkemys on saavutettu, kirjataan paperille valitun toivottavan tulevaisuuden pohjalta napakka, mahdollisimman konkreettinen näkymä tulevasta muutamalla lauseella.

Tämän osuuden lopuksi jokainen ryhmä pääsee esittelemään oman toivottavan tulevaisuudenkuvansa muille. Aikaa tähän voi käyttää joustavasti 1–3 minuuttia per ryhmä, aikataulu ja ryhmien lukumäärä huomioiden. Kirjaa esiin tulleita teemoja näkyviin fläpille tai digitaaliselle alustalle, jos mahdollista tai pyydä ryhmien muistiinpanot itsellesi yhteenvetoa varten (mikäli sellainen on tarpeen tehdä).

Toimintasuunnitelma: Kohti yhteistä tulevaisuutta

- Kuinka pääsemme kohti luomaamme tulevaisuusnäkymää?
- Ketä tarvitaan mukaan? Kenelle viestimme täytyy viedä?
- Mitä konkreettisia toimia tarvitaan?
- Tarvitaanko uusia osallisuuden menetelmiä tai rakenteita?

Muistiinpanot

Visiointi ja toivottavan tulevaisuuden hahmottelu on tärkeää, koska mitään ei voi tavoitella, ellei sitä ensin kuvittele. Nyt siirrytään pohtimaan, mitä seuraavaksi tehdään. Tässä työpajan päätösosuudessa osallistujat laativat konkreettisia askelia, joilla he voivat lähteä kohti aiemmin hahmottelemaansa toivottavaa tulevaisuutta. Tavoitteena on siirtyä unelmoinnista käytäntöön ja konkretisoida, mitä tehdään, kenen kanssa ja miten viedään viesti eteenpäin.

Tämä on työpajan ehkä tärkein osuus, sillä ilman toimintaa visiot jäävät helposti paperille. Nyt on mahdollisuus miettiä yhdessä, mitä konkreettisia tekoja voidaan tehdä, sillä pienistäkin asioista voi alkaa muutos.

Voit korostaa konkretisoinnin merkitystä kertomalla, että tulevaisuusvalta ei laajene pelkästään kuuntelemalla tai visioimalla, vaan se vaatii myös tekoja. Kun sanoitamme selkeästi, mitä haluamme tehdä ja kenen kanssa, vahvistamme mahdollisuuksiamme vaikuttaa. Siksi tämä osuus auttaa pääsemään eteenpäin kohti toivottua tulevaisuutta.

Käytännön ohjeistus:

Osallistujat voivat jatkaa samoissa pienryhmissä kuin aiemmin tai voit halutessasi muodostaa uudet ryhmät. Jokainen ryhmä vastaa yhdessä kalvolla oleviin kysymyksiin ja kirjaa vastauksensa ylös.

Toimintasuunnitelmaa varten on kouluttajan materiaaleissa olemassa pohja, jota voit halutessasi hyödyntää. Voit myös ideoida oman tavan toteutukselle, jos näet sen toimivan paremmin kohderyhmällesi.

Voi olla hyvä idea pyytää ryhmiä valitsemaan 1–2 asiaa, joita lähdetään edistämään. Ne saavat olla mieluummin selkeitä ja toteuttamiskelpoisia kuin liian suuria kerralla. Työskentelyyn käytetään 20–30 minuuttia, jonka jälkeen ryhmät voivat esitellä suunnitelmansa muille.

Korosta, että suunnitelman ei tarvitse olla täydellinen – tärkeintä on tehdä alku näkyväksi. Myös pienin askelin voi syntyä suuri muutos. Kannusta osallistujia pohtimaan, mikä on seuraava konkreettinen teko, jonka he voisivat tehdä jo ensi viikolla, joko jokainen yksin tai yhdessä isommalla porukalla.

Työpajan lopuksi voi ensimmäisen konkreettisen teon lisäksi pyrkiä motivoimaan osallistujia sitoutumaan toimenpideohjelmaan pitkäjänteisesti ja näin varmistamaan, että työpajassa syntynyt innostus kantaa myös arkeen ja johtaa todelliseen ja jatkuvaan toimintaan. Vaikka suunnitelmat olisivat pieniä, niiden toteuttaminen vaatii muistuttelua, aikataulutusta ja jonkinlaista seuranta. Pienikin seuraava askel vie eteenpäin, sillä tulevaisuus ei synny kerralla. Se syntyy jatkamalla ja sen vuoksi tärkeintä on pysyä liikkeessä, vaikka hitaastikin.

Jos työpajassa on lopuksi vielä aikaa pieneen mietintähetkeen, voit haastaa osallistujia miettimään kuka on heidän kylänsä moottori, joka voisi toimia "muistuttajana" tai yhteyshenkilönä jatkotyöskentelyssä. Voidaan myös sopia jo valmiiksi seuraava kohtaaminen; vaikka vain lyhyt palaveri kuukauden päähän. Hyviä vinkkejä on myös kirjoittaa muistilaput tai lupaukset (Mitä teen seuraavaksi tämän työpajan jälkeen?) tai tehdä toimintasuunnitelmasta näkyvä dokumentti (esim. fläppipaperi kylätaloon tai jaettu Google Docs), jota voi päivittää ja käyttää jatkossa.

Tehdyn työn vaikuttavuuden lisäämiseksi osallistujia voi rohkaista kutsumaan kunnan mukaan. Työpajan jälkeen suunnitelma voidaan viedä vaikkapa kunnan kylätoiminnasta tai osallisuustyöstä vastaavalle henkilölle tiedoksi tai ottaa toimintasuunnitelma esille kyläfoorumissa, mikäli kunnassa sellainen on. Suunnitelman voi myös toimittaa kunnan päättäjille ja pyytää heidän näkemyksiään siitä, kuinka toivottuun tulevaisuuden päästään yhdessä.

Lähteet

- Tulevaisuusvalta - Sitra
- Kaikki mukaan tulevaisuuskeskusteluun – mutta miten? - Sitra
- Jokaisesta tulevaisuusosallinen 2024 Diakonissalaitos
- Tulevaisuustaajuus Tulevaisuuden kylät ja korttelit
- 7.5. KyläVisio-webinaarin esitykset KyläVisio-webinaari
- KyläVisio-hankkeen työpajat 2024–2025 (SataKylät ry ja Kymenlaakson Kylät ry)

